

IZHAJA VSAK DAN

tudi ob nedeljah in praznikih ob 5., ob ponedeljkih ob 9. zjutraj. Posamične števe, se prodajajo po 3 nvč. (6 stot.) v mnogih tobakarnah v Trstu in okolici. Gorici, Kranju, St. Petru, Postojni, Sežani, Nabrežini, Sv. Luciji, Tolmini, Ajdovščini, Dornbergu itd. Zastarele števe, po 5 nvč. (10 stot.)

OGLASI SE RAČUNAJO NA MILIMETRE v širokosti 1 kolone. CENE: Trgovinski in obrtni oglasi po 8 st. mm. smrtne, zahvale, poslanice, oglasi denarnih zavodov po 20 st. mm. Za oglase v tekstu lista do 5 vrst 20 K, vsaka nadaljna vrsta K 2. Mali oglasi po 4 stot. beseda, najmanj pa 40 stot. Oglase sprejema Inzeratni oddelček uprave „Edinosti“. — Plačuje se izključno le upravi „Edinosti“. Plačljivo in toljivo v Trstu.

EDINOST

Glasilo političnega društva „Edinost“ za Primorsko.

„V edinosti je moč!“

NAROČNINA ZNAŠA

za celo leto 24 K, pol leta 12 K, 3 mesece 6 K; na naročbe brez dopolnjenih naročnin, se uprava ne ozira.

Naročnina na nedeljsko izdajo „EDINOSTI“ stane: za celo leto K 20, za pol leta K 10, za 3 mesece K 6.

Vsi dopisi naj se pošiljajo na uredništvo lista. Nefrankovana pisma se ne sprejemajo in rokopiši se ne vračajo.

Naročnino, oglašje in reklamacije je pošiljati na upravo lista.

UREDNIŠTVO: ulica Giorgio Galatti 20 (Narodni dom).

Izdajatelj in odgovorni urednik **STEFAN GODINA**. Lastnik konsorcij lista „Edinost“. — Tiskarna „Edinost“, vpisana zadruga z omejenim poročstvom v Trstu, ulica Giorgio Galatti števe 20.

Poštno-hranilnični račun števe 841-652. TELEFON 21 in 57.

BRZOJAVNE VESTI.

Reforma vojaškega kazenskega pravnega reda sprejeta.

DUNAJ 3. (Izv.) Poslanska zbornica je v današnji seji po kratki a zanimivi debati sprejela obširna zakona glede reforme vojaškega kazenskega pravnega reda pri skupni armadi in domobranstvu. S tem je zbornica rešila zadnji del vojaških reformnih predlog. Zbornica je z reformo vojaškega kazenskega pravnega reda izvršila kulturni čin, s katerim se odpravi dosedanje zastarelo postopanje v vojaškem kazensko pravnem procesu. Vojaška sodišča, ki so do sedaj sodila po starem inkvizicijskem kazensko pravnem redu, ki je izviral še iz dobe Marije Terezije, bodo odslej sodila na podlagi uštenosti, neposrednosti in javnosti.

Takoj ko je poslanska zbornica sprejela zakona, sta bila ta izročena gosposki zbornici, ki je že čakala na nju in ki jih sprejme še nocoj. Cesar bo oba zakona sankcioniral še jutri zjutraj in potem odpotoval v Ibi na letovišče.

Zbornica bo imela seji le še jutri in pojutrnji, na kar se poslanci podajo na počitnice.

DUNAJ 3. (Izv.) Na koncu današnje seje je poslanska zbornica razpravljala o nujnem predlogu glede vračanja posojil za po filokseri uničene vinograde. Potem ko je govoril posl. Jarc, je bila razprava prekinjena.

Umazane afere bivšega trgovskega ministra dr. Weisskirchnerja.

DUNAJ 3. (Izv.) Proračunski odsek poslanske zbornice je danes izvolil posebno komisijo, ki ima preiskovati sumljive transakcije bivšega trgovskega ministra dr. Weisskirchnerja glede Lloydovega arzenala.

Poslanec Malik je dal tej komisiji na razpolago ves svoj obširni material in je pričakovati zanimivih in senzacionalnih razkritij.

Odškodnina pomorščakom.

DUNAJ 3. (Izv.) Predsednik brambenega odseka posl. Pogačnik je sklical za jutri sejo tega odseka, da bo razpravljal o predlogu poslanca dr. Laginje glede odškodnine mornarjem, ki bodo morali tudi po novi brambni reformi služiti po štiri leta. Predlog dr. Laginje gre za tem, da se mornarjem, ki bodo morali služiti štiri leta, določi za zadnje službeno leto gotova plača tako da bi bili vsaj deloma materijelno oškodovani zato, ker morajo služiti več nego vojaki pri armadi.

Razredna loterija.

DUNAJ 2. (Izv.) Komisija, ki se je bala z načrti glede razredne loterije, je danes razglasila svoje sklepe.

Vojni proračun za leto 1913.

DUNAJ 3. (Izv.) Kakor javlja večerna „Zeit“, je proračunska komisija v skupnem vojnem ministerstvu, že sestavila proračun za l. 1913. Potrebščina armade za l. 1913 znaša 400 milijonov kron. Potrebščina za mornarico znaša 140 milijonov K. Skupna potrebščina torej 540 milijonov K, pri katerih pa niso vpoštetih troški za domobranstvo in honved. Od te potrebščine odpade 36½ milijonov K na izdatke, ki so potrebni vsled zmanjšanja vojaške službene dobe od 3 na 2 leti.

Rusini zopet obstruirajo v odsekih.

DUNAJ 3. (Izv.) Vodnogospodarski odsek je imel danes sejo, v kateri je posl. Buzinsky imel dolg obstrukcijski govor. Konečno je bil z vsemi proti glasovom Rusinov in Slovencev sprejet konec debate.

Brafov naslednik.

DUNAJ 3. (Izv.) Cesar je imenoval ministra notranjih zadev Heinolda za voditelja poljedelskega ministrstva.

Spor v nemškem „Nationalverbandu“.

DUNAJ 3. (Izv.) V zvezi nemških alpskih poslancev so nastale velike difference. Poslanec Dobernigg je kot predsednik odstopil. Poslanec Markhi je iz zveze izstopil. Ostali alpski poslanci hočejo ustanoviti svoj poseben klub. Vsed tega se je tudi v nemškem Nationalverbandu konstelacija izpremenila ter preneha nemški Nationalverband v svoji sedanjí organizaciji ter se ustanovi nova zveza pod imenom Nemško nacionalni klub.

DUNAJ 3. (Izv.) Spor med nemškimi alpskimi poslanci se je zopet poravnal in je poslanec Dobernigg zopet prevzel predsedstvo. S tem bi bil torej „Nationalverband“ zopet za enkrat zakrpan. Vendar pa ostanejo še nadalje velike difference med radikalnimi nemškimi poslanci iz severnih dežel in alpskimi nemškimi poslanci.

Gosposka zbornica.

DUNAJ 3. (Izv.) Gosposka zbornica se je danes sestala v sejo, da reši prora-

čunski provizorij in brambne predloge. Razvila se je zelo živahna in zanimiva debata, v katero so posegli zlasti slovanski člani zbornice, med tema posebna češki član profesor dr. Goll, ki se je zlasti obširno bavil z avstrijskim vprašanjem, ter se je zavzel med drugim tudi za slovensko vseučilišče. — Dvorni svetnik Vuković je obširno razpravljal o jugoslovanskem vprašanju, ter zlasti zelo energično protisiral proti absolutističnemu režimu na Hrvaškem.

DUNAJ 3. (ob 12:30) (Kor.) Gosposka zbornica je sprejela v vseh čitanih proračunski provizorij in vojaško kazensko pravni red za skupno armado in domobranstvo.

Nova tajna svetnika.

DUNAJ 3. (Izv.) Cesar je imenoval ministra javnih del dr. Trnko in poljskega ministra-krajana Dlugosza za tajna svetnika.

Justh daje vladarju na razpolago svoje dostojanstvo tajnega svetnika.

BUDIMPEŠTA 3. (Izv.) List „Az. Est.“ javlja, da je doznal iz dobrega vira, da je Julij Justh naslovil na vladarja pismo, v katerem se odpoveduje časti tajnega svetnika. Justh se sedaj nahaja v Karlovih varih in je pred svojim odpotovanjem izročil pismo poslancu grofu Mihaelu Karolyju, da je odpošlje na kabinetno pisarno.

V pismu navaja Justh iz odloka s katerim je bil imenovan za tajnega svetnika, pasus, v katerem je rečeno, da je imenovan tajnim svetnikom za svoje zasluge za prestol in domovino. Dalje pravi Justh v svojem pismu, da je skušal vedno storiti svojo dolžnost napram vladarju in domovini, ter ne bi bil odrekel niti potrebnega ojačenja armade in brambene reforme, temveč je samo zahteval, da se pred brambeno reformo izvrši volilna reforma. Od 4. junija dalje in od dne, ko je bil izvršen tako težek atentat na ustavo, je on neprenehoma izpostavljen veksacijem policijskih organov. Dne 18. junija je bil celo v nevarnosti, da ga policaji presekajo s sabljo. Justh zato vprašuje vladarja, če smatra združljiva z dostojanstvom tajnega svetnika način kakor se postopa proti njem. Zato prosi vladarja, naj odloči. — V vsakem slučaju je pripravljen se odpovedati časti tajnega svetnika, katera čast smatra da je v njegovi osebi žaljena na najhujši način.

Anyžev pogreb.

PRAGA 3. (Izv.) Pogreb umrlega urednika „Narodnih Listov“, dež. posl. Anyža je bil velikanski. Udeležili so se ga načelniki vseh javnih oblasti, zastopniki vseh strank in brezštevilnih korporacij in društev ter nedogledna množica občinstva.

Dreadnought „Viribus unitis“.

DUNAJ 3. (Izv.) Prvi avstrijski dreadnought „Viribus unitis“ napravi dne 1. avgusta poskušno vožnjo med Trstom in Pulo. Dreadnought se izroči v službo dne 16. sept. t. l.

Sestanek ruskega in nemškega cesarja.

BALTISCH PORT 3. (Kor.) Danes ob 10:30 pred. je dospel sem ruski car z družino na svoji jahti „Standard“.

NEUFABRWASSER pri DANZIGU 3. (Kor.) Danes ob 8:30 predp. je jahta „Hohenzollern“ s cesarjem Viljemom na krovu v spremstvu križarja „Moltke“ ter depešne ladije „Sleipner“ odšla proti Baltisch Portu, kjer se sestane ta nemški cesar Viljem in ruski car Nikolaj.

Nameravan atentat na skladišče smodnika v Zemunu.

ZEMUN 3. Pri skladiščih smodnika v Zemunu sta bili aretirani dve ženski, ki sta se približevali skladišču in pri ključu straže oddale na stražo strele. Ko so ju prijel, so dognali, da sta preoblečena moška, ki sta hotela izvršiti atentat na skladišče smodnika.

Strašna nesreča v zraku.

Osem mož mrtvih.

ATLANTIC CITY (New Jersey) 3. Zrakoplov „Aron“, ki je bil namenjen, da preleti Atlantski ocean, je v višini 800 metrov eksplodiral. Inženir Sanimann in sedem mož posadke je mrtvih.

LONDON 3. Katastrofa, ki je uničila „Akron“, je strašna. Zrakoplov se je nahajal visoko v zraku, ker so ga preizkušali. Čuli so strašen pok, nakar so zagledali v zraku ognjeno kroglo. Osebe, ki so se vozile z zrakoplovom, je vrglo na vse strani in so bile mrtve. Eksplozija je bila tako strašna, da niso našli nobenih delov teles in nobenega kosa ponesrečenega zrakoplova. Priprtila se je nesreča včeraj ob 8 zjutraj po ameriškem času. Kaj da je provzročilo nesrečo, se ne ve. Sodijo, da je solnčna vročina preveč razširila plin in da je zrako-

plov zato moral eksplodirati. Ladja je padla v morje, kakih 70 metrov od brega proči. Gledalci, do 3000 oseb, so bili tako prestrašeni, da niso niti mislili prvi hip rešiti ladje. Zrakoplov je stal dva milijona dolarjev in bi bil moral v jeseni prvič potovati v zraku čez Ocean v Evropo.

Dunaj 3. (Kor.) Glasom brzojavne vesti je vojna ladja „Kaiserin Elisabeth“ dospela dne 2. t. m. v Palmo, kjer ostane štiri dni.

Vrvenje v Turčiji.

SOLUN (Izv.) Iz Bitolje javljajo, da se je ustaškemu gibanju Albanov in upornikov pridružilo tudi veliko število begov. Orožniki so aretirali šest kmetov iz bitoljske okolice, ker so našli pri njih v senu skrite bombe.

Proti politikujočim uradnikom.

CARIGRAD 3. (Kor.) Neki senator je danes stavil inicijativni predlog, glasom katerega je uradnikom prepovedano, se baviti s politiko. Predlog se je izročil posebni komisiji.

Iza Boljetinac.

SOLUN 3. (Izv.) Uradno javljajo, da razpolaga znani arnavski vodja Isa Baljetinac, ki se nahaja v bližini Bitolje, le čez 300 zvestih pristašev, a on je utihotapil preko meje mnogo orožje.

Odpoklican korni poveljnik.

CARIGRAD 3. (Kor.) Listi javljajo: Poveljnik šestega armadnega zbora v Bitolju general Fethi paša je dospel sem. Sodijo, da se general Fethi paša ne povrne več na svoje mesto.

Odpošiljanje čet v Makedonijo in Albanijo.

SOLUN 3. (Kor.) Dosedaj so v vsem odšli v Bitoljo štiri bataljoni na razpolago armadnega inšpektorja Fethi paše. Častniki bitoljske garnizije so baje ponovno prosili Fethi pašo naj upornikom dovoli amnestijo, kar je ta baje tudi obljubil, da bo priporočil vladi. V Bitolju se dalje širi govorica, da so uporniki v družbi večjih albanskih čet nastopili pot v smeri proti Deblini.

Bitoljska garnizija za uporne častnike.

CARIGRAD 3. (Kor.) Častniki bitoljske garnizije so imeli pod predsedstvom armadnega inšpektorja Zehki paše in kornega poveljnika Fethi paše shod, na katerem so sklenili odposlati na vojnega ministra brzojavko, v kateri so izjavili, da ne odobravajo desertacije, a se vendar nadejajo, da častniki, ki so pobegnili ne bodo kaznovani, ako se vrnejo, ker so delali iz patriotičnega čustva.

Prvi bataljoni iz Dardanel poslane divizije so včeraj dospeli v Bitoljo.

Begunci, katerih število znaša sedaj 20 častnikov, en policijski komisar, nekaj orožnikov in 375 vojakov, se sedaj nahajajo pri Gorici.

Govori se, da so se ustašem pridružili tudi nekateri albanski begi.

Povsodi tajna društva.

CARIGRAD 3. (Kor.) Govori se, da obstaja tudi v Carigradu tajno častniško društvo, ki se imenuje „Eheli“ (ljudstvo). Načelnik tega društva, ki ima eno sekcijo v Kirkilisi, da sta polkovnik Kiazim in stotnik Said.

Albanski dijaki beže.

CARIGRAD 3. (Kor.) Nekaj albanskih dijakov tukajšnje visoke šole je pobegnilo na Korfu, kjer se že nahajajo tudi iz Soluna pobegli albanski dijaki.

Tudi v Janini.

CARIGRAD 3. (Izv.) Glasom vesti iz Janine je pobegnilo v hrabe sedem častnikov z večjim številom vojakov. Iz Janine je bil poslan za njim en bataljon, da jih vlovli.

Zaslepljenost avstrijskih vlad.

(Dopis)

G. urednik! Čitate nedeljsko številko Vašega cenj. lista, kjer ste nekoliko odgovorili na izvajanje dr. Sigmunda Münza, sourednika dunajske „N. Fr. Presse“, ki piše, da napravlja Zader na potnika italijanski utis, spomnil sem se na nemško potopisno knjigo „Adria“ (Dunaj 1883. Hartlebeasverlag) To knjigo je spisal nemški aristokrat in bivši častnik Armand baron Schwaiger-Lerchenfeld, ki je med Nemci priznan potopisec; saj je izdal okrog 30 potopisnih knjig, opisujoč večinoma slovanski jug, balkanske narode in Orient. V njegovih spisih veje skoz in skoz nemško mišljenje, vendar pa je na nekaterih mestih objektivni, ter poroča o marsikateri stvari nepristransko.

Ko opisuje francosko gospodstvo v Dalmaciji, omenja tudi, da so Dalmatinci Francoze ohranili v dobrem spominu. Nato preide na l. 1814., ko je Dalmacija prišla v avstrijsko posestvo. Tu kritizira na str. 241—242 avstrijsko politiko tako-le:

...Takrat (t. j. l. 1814.) ne bi smela Avstrija, kakor je delala beneška republika, smatrati Dalmacijo kot izključno helotsko kolonijo, ampak bi morala, logično misleč, skrbeti zato, da se vsestransko zanemarjena dežela povzdigne. Pred vsem bi bilo pa potrebno posvečati večjo pozornost pretežni večini prebivalstva in to tembolj, ker je bilo vsakomur znano, da bo imela ta dežela posebno na bližnje turško-slovanske pokrajine velik upliv.

O upravljanju javnih poslov ni bilo nikakega dvoma in težkoč, kar je dokazovala že samostojnost Kotora in sposobnost srbo-hrvatskega idioma. In vendar! je Dalmacija takrat imela okrog 400.000 prebivalcev. Od teh je bilo največ 40.000 t. j. 10% Italijanov, ali bolje rečeno italijaniziranih Dalmatincev in 360.000 Slovanov. In kaj je storila avstrijska vlada? Je li morda vpeljala nemščino kot državni jezik v urade? Ali je mogoče vsaj v rižjih uradih pustila materin jezik narodu? Niti eno, niti drugo! Uradni jezik je ostal italijanski. Torej mesto civilizirati maso, ki bi služila v vzgled sosednim slovanskim narodom; mesto ustanovljati slovanske ljudske šole, mesto da bi gojila na srednjih šolah slovanski jezik, je avstrijska vlada obdržala izključno italijanski uradni jezik.

Posledice tega pa niso izostale. Če je hotel slovanski mladenič vstopiti v javno službo, je bil vsled teh razmer prisiljen izneveriti se svojemu narodu in postati Italijan. Na ta način je zgubil slovanski rod svoje najboljšo moč. Tako n. pr. je prišel nadarjen kmetijski deček v šolo v Spljet, ali Zader, kjer se je vzgajal 7—9 let v italijanščini.

Po končani gimnaziji je prišla univerza. To so takrat posejali v Padovi. In kaj je postalo iz Slovana? Italijan, ki je oboževal Petrarco in Metastasio, svoj narod zanikoval, večkrat svoj priimek poitalijančil (n. pr. iz Gundulić-a — Gondola, iz Pučiča — Pozza itd.) in prepeval s svojimi tovariši pesmi, kojih refrain se je končal s „smrt Avstrijcem“. Mož je mislil, govoril, čutil — le italijanski. Ni čuda, da se je, vrnivši se v svojo Dalmacijo, priklopil Italijanom in ni hotel čuti ničesar več o svojem slovanskem pokoljenju. Saj je bila njegova služba le nadaljevanje italijanskega občevarja!...

Tu sem Vam, g. urednik, podal dobesedni prevod misli in naziranja uglednega, ter izobraženega nemškega pisatelja, ki jih je pisal že pred 30 leti, ko je bilo poitaljevanje v Dalmaciji še v največjemu cvetu. Ako je imel on (baron Larchefeld) že takrat ta naziranje, tedaj je pač samo ob sebi umevno, da je dr. Münza uporabilo uredništvo „Piccola“ le v toliko, kolikor veže oba obojestranska ljubezen — med šmoki.

Opomba uredništva. V enakem smislu bi se dalo še danes pisati tudi o razmerah v Primorju. Mesto da bi vlada podpirala domač slovanski element, je do najnovejšega časa podpirala italijanstvo, a je sedaj začela na umetni način podpirati nemštvo. Da to ne more roditi dobrih posledic, je samoočeno umevno. Stvar je sicer tudi za nas precej neprijetna, a nazadeje vendar-le ne bo bolela glava nas, ampak koga drugega. Nekaj časa je sicer možno igrati s pravicami in svetinjami narodov, a zgodovina nas uči, da so se narodi sedaj vedno znani maščevati za prazdne jim krivice!

Avstrijsko železniško gospodarstvo.

Pod tem naslovom priobčuje „Časopis jugoslovanskih železniških uradnikov“ sledeči članek:

Stara je že in skoro vsakdanja je tožba o nezmogni birokratični in starokopitni avstrijski železniški upravi. Toda ni neupravičena ta tožba, ki vidimo, da negospodarstvu na avstrijskih državnih železnicah le noče biti konca, ko spoznavamo bolj in bolj, da manjka vsake dobre volje, poseči s krepko roko v ta zmedeni kaos, ki vlada danes na državnih železnicah, ter modernizirati razmere, ki so zastarele in so postale naravnost neznesne, ter kriče po hitri in trajni odpravi. Ali ni ga moža, ki bi zaklical „merodajnim“ gospodom: Ne tako, ampak tako, če hočemo imeti rentabilno transportno podjetje!

Pač vstajajo tupatam možje, ki hočejo

„svetiti“ železnicam z veliko baklo. V čem obstaja njih „sanacijsko“ delo, vemo vsi predobro; možje vpeljejo kako novotarije ali pa spišejo kako novo instrukcijo, to je vse. In efekt? No, po novem se potratijo več draga časa za vsakovrstne izpise in sezname, in porabi se na cente več papirja — razmere pa ostanejo iste, če se ne postajajo od dne do dne slabše, neznošnejše. Toda možje so vendar „zableščali“ kot svetla zvezda — vodnica — z a-s-e! Vspeli njih brezplodne novotarije in nove instrukcije je bil namreč ta, da so še mladi srečno zasedli kako inspektorjevo mesto, če se ne kaj boljega. In ko so to dosegli, se je umiril njih po novotariji hrepeneči duh, umirili so se živci — kaj jim mar nadaljni razvoj železnice, ko sami sede že lepo na varnem. To je v glavnih potezah delo naših „merodajnih“ mož za sanacijo in razvoj državnih železnic. Svoj „jaz“ le vidijo v vsem svojem delovanju, ne pa razvoja državnih železnic. Ko pa je dosežen njihov cilj, so sanirane tudi državne železnice in korenito so spremenjene njih razmere (sc. mož samih). Tako torej „izgleda“ še danes sanacija avstrijskih državnih železnic in njih reorganizacija ter modernizacija in kar je še drugih takih „acij“. Profita pa nima država nobenega, ampak le posamezniki.

Da moremo v živi sliki naslikati gnilo gospodarstvo birokratične uprave avstrijskih državnih železnic, moramo postaviti primer med avstrijskimi državnimi in pruskimi državnimi železnicami — katere tako rada jemlje za vzgled naša železniška uprava! — katero primeru povzemamo po „Oesterr. Volkswirt“.

Pruske državne železnice merijo 39.623 km z osnovno glavnic 12.696,57 milijonov kron, avstrijske državne železnice pa merijo 19.145 km z osnovno glavnic 5.578,98 milijonov kron. Na obratni kilometer pride na Pruskem 343.866, v Avstriji pa 291.407 kron stavbinskih stroškov. Ta svota je pa toliko pomembnejša ko vemo, da so stavbinski stroški v Avstriji vsled težavnejšega terena toliko večji.

Prusija ima 19.394 lokomotiv, 37.265 osebnih in 405.900 tovornih voz, Avstrija pa ima samo 5803 lokomotiv, 11.069 osebnih in 115.104 tovornih voz. Potemtakem odpade na Pruskem na 10 kilometrov obratne dolžine 5 lokomotiv, 10 osebnih in 110 tovornih voz, v Avstriji pa 3 lokomotive, 6 osebnih in 60 tovornih voz. Če primerjamo sedaj še število prebivalcev, katerih šteje Nemčija približno 60 in Avstrija približno 30 milijonov, pride v Nemčiji na vsake 10.000 prebivalcev 3,2 lokomotive, 6,2 osebnih in 67,65 tovornih voz, v Avstriji pa 1,9 lokomotive, 3,7 osebnih voz in 38,36 tovornih voz. V primeri s Prusijo bi morale imeti avstrijske državne železnice 9697 lokomotiv, 18.632 osebnih voz in 202.950 tovornih voz, če bi res hotele zadostiti današnjemu modernemu času. Ako vemo, da znaša povprečna nakladarina pruskih tovornih voz 14 ton, avstrijskih pa 13 ton, je to nerazmerje še tem očitnejše. V vsem znaša nakladarina pruskih tovornih voz 5.697,363 ton, avstrijskih pa 1.499,821 ton. Nabavni stroški za vozila dosežajo na Pruskem svoto 326,12 milijona kron, v Avstriji pa 99,89 milijona kron. Na Pruskem stane vozilo povprečno 7050 kron, v Avstriji pa 7508 kron. Prusija je izdala za svoje železnice 26 procentov osnovne glavnice, Avstrija pa samo 18 procentov.

Ker imajo avstrijske državne železnice manj vozil, kakor bi jih morale faktilno imeti, zamorejo gospodarskim zahtevam zadostiti le z največjo silo, zato pa se vozila tembolj rabijo in tudi obrabijo. Posledica tega je, da najemščina za izposojena vozila tembolj raste. Pruske državne železnice so imele voznih dohodkov 22,46 milijona, avstrijske pa 11,3 milijona kron; pruske železnice so plačale 11,4 milijona kron vozne najemščine, avstrijske pa 15,2 milijona kron, pruske železnice so imele torej 11,06 milijona kron dobička, avstrijske pa 3,9 milijona kron izgube. Gotovo posebno izvrstno gospodarstvo!

Že leta in leta vlada pri naših državnih železnicah občutljivo pomanjkanje voz. To pomanjkanje voz oškoduje na eni strani občno gospodarstvo in industrijo, na drugi strani pa državo samo, ker se na eni strani ne obrestuje železniška glavica in se vozila preveč obrabljajo, na drugi strani pa se vozila premalo izrabljajo. Če primerjamo še sam promet, dobimo: na Nemškem se je prevozilo 1039,66 milijona oseb, v Avstriji pa 130,51 milijona oseb. Glavni vzrok tako velikemu osebnemu prometu so cene vožnje cene pruskih državnih železnic; na Nemškem so namreč cene III. razreda za 25% ceneje kakor v Avstriji.

Ozrmo se slednjič še na plačo železniškega osebja pri obeh železniških upravah. Prusija izda 900,240,808 K plače, Avstrija pa 345,774,349 K; železniški uslužbenec ima na Nemškem povprečno

1853 kron plače, v Avstriji pa 1411 K; povprečno je torej železniški uslužbenec za 442 kron boljše plačan v Nemčiji kakor v Avstriji.

Obratni prebitek znaša na Nemškem 740 milijonov, v Avstriji 154 milijonov K ali 20,044 oziroma 8047 K na 1 kilometer obratne dolžine ali 31 oziroma 20% vseh dohodkov, 5,83 oziroma 2,76% osnovne glavnice.

Cisti dobiček na pruskih državnih železnicah znaša 216 milijonov kron, avstrijske državne železnice pa izkazujejo 95 milijonov deficita!

Navedene številke jasno govore, kako neekonomično in neracionalno se gospodarji pri naših drž. železnicah, dasi je uslužbenstvo plačano slabše in dasi imamo višje tarife. Pripoznamo, da avstrijska industrija ni še tako razvita kakor na Nemškem in da tudi avstrijsko gospodarstvo ne stoji še na tako visoki stopinji kakor v Nemčiji, da se v Avstriji izdajo železnice bolj iz strateških ozirov, da je bila država pri poddržavljenju zasebnih železnic do dobrega opeharjena in da je obrat v Avstriji radi neugodnega terena veliko dražji kakor v Nemčiji — vse to pripoznamo, toda v tem še ne smemo iskati pravega in glavnega vzroka nerentiranja avstrijskih državnih železnic. Glavni vzrok tiči v tem, da pri avstrijskih državnih železnicah ne odločuje gospodarski moment, ampak da pri njih igrajo osebnosti preveliko vlogo in da vlada sama uganja z železnicami politično barrantijo.

Stane Vidmar.

„Dan“ piše: Stane Vidmar, ki si je priboril prvenstvo med slovenskimi Sokolitelovci je že v otroških letih vstopil v vrste sokolskega naraščaja. Bilo je za časa II. slovenskega sokolskega zleta v Ljubljani l. 1904, ko je Vidmar telovadil pod vodstvom svojega prvega vaditelja br. Bojana Drenika v vrstah šolskega naraščaja. Mali Vidmar si je pridobil že takrat radi svoje prldnosti in ljubeznivosti simpatije svojih vaditeljev. Kaj naglo je napredoval in postal sam prdtelovadec.

Med Sokoli se je pa čulo imenovati njegovo ime, ko se je udeležil tekme na V. vsesokolskem zletu v Pragi leta 1907. Torej ravno pred petimi leti. Vidmar je dosegel med Slovenci v nižjem oddelku prvo mesto. Ta uspeh ga je bodril k nadaljnjemu delu. Napredoval je tako vidno, da ga je uvrstila Slovenska Sokolska Zveza med svoje tekmovalce za mednarodno tekmovalstvo v Luksemburgu l. 1909. Tu je bil Vidmar v veliki meri deležen častnega uspeha, ki si ga je izvajala slovenska vrsta.

Leta 1911. je bilo pozvano slovensko sokolstvo na težak boj k mednarodni tekmi v Turinu. Tudi te se je Vidmar udeležil. Povzpel se je na prvo mesto med Slovenci tekmovalci.

Od tedaj je veljal Stane Vidmar splošno za prvega, najboljšega slovenskega telovadca. Branil se je tega nazivanja, češ, „saj me bodo drugi v kratkem prekosili“. A Vidmar je prekosil druge. Doba od 5. do 6. vsesokolskega zleta pomenja za Vidmarja dobo sijajnih uspehov, a pomenja tudi zanj dobo neutrudne sistematične telesne in duševne samovzgoje, dela brez počitka in brez odmor. In pri tem ni delal le zase, delal je tudi za druge, žrtvoval ves svoj prosti čas in še več edinole Sokolstvu, v katerem je našel svoj največji ideal kot Slovenec, Slovan in kot človek. Saj je pri nas malo sokolskih vaditeljev, ki bi bili tako priljubljeni kakor je „Stane“.

Mlademu Sokolu zmagovalcu naše iskrene čestitke, njegovemu daljnjemu delu in uspehu pa: Na zdar!

Slabo zdravstveno stanje italijanskih vojakov v Tripolitani.

Iz Rima javljajo: Kljub običajnim oficijelnim dementijem vstraja „Avanti“ pri tem, da je zdravstveno stanje okupacijske armade v severni Afriki zelo slabo. Med vojaki razsajajo na naravnost grozen način kužne bolezni. Iz zasebnega pisma nekega narednika, katerega ime objavlja „Avanti“ je razvidno, da se je čet v Tripolitani najprvo polastila malarija, potem pa se je pojavila v nekem dislociranem taboru težka bolezen na jetrih. Temu so sledile nalezljive črevesne bolezni, med temi tudi kolera in končno razsaja sedaj v armadi na zelo ogrožujoč način tifus. Samo v Tripolisu je vsak dan 20 novih slučajev tifusa in lazareti v mestu — katerih je šest, ki imajo vsi po 160 do 240 postelj — so tako prenapolnjeni, da se morajo taki bolniki ki so komaj sposobni za transport, spraviti z bolnišničnimi ladjami v Italijo. Od 150 rezervistov letnika 1888, ki so oktobra odpotovali iz Pavije se jih je pri sedanjem odpustu vrnilo le 80. Pred sovražnikom je padel en sam, vsi drugi leže še danes bolni na epidemičnih boleznih, deloma so na teh boleznih umrli. Vkljub temu se bo tudi še nadalje uradno javljalo da je zdravstveno stanje čet izvrstno.

Domače vesti.

Socialistične farbarije in resnica. V našem uredništvu se je včeraj zglasil neki okoličanski zidar, ki nam je pripovedoval sledeče:

Kakor večina okoličanskih zidarjev sem se dal tudi jaz pogovoriti, da sem se organiziral pri socialno demokratični zidarski organizaciji. Storil sem to deloma vsled znanega terorizma, ki ga uganjajo socialni demokratje, ki groze vsakemu zidarju ki ni pri njih organiziran, da ne dobi dela, deloma vsled obljub, da čim se organizirani pri njih organizaciji, mi oni vedno preskrbe dela in zaslužek. Tako sem torej postal na mednarodni podlagi socialno demokratično organiziran zidar in plačeval redno svoje tedenske prispevke. Dokler sem plačeval socialističnim kaporjonom redno svoje težko prislužene flike, je bilo vse v redu, ko je pa prišlo do tega, da bi mi socialni demokratični reševalci delavstva enkrat pokazali, čemu sem prav za prav plačeval te svoje flike, pa stvar ni bila več v redu. Pred nekaj časom sem namreč ostal brez dela in sem se torej popolnoma po predpisih evangelija socialno demokratične zidarske organizacije, javil pri posredovalnici dela te organizacije. Tam so me tudi vpisali, ter mi rekli, naj se čez par dni vrnem. Res sem storil tako. Šel sem na ta posredovalni urad enkrat, dvakrat, trikrat, petkrat in sam ne vem kolikokrat, a vedno zaman. Odlasli so od dne do dne in mi vedno pripovedovali, da ni dela. Taka kakor meni se godi tudi mnogim drugim okoličanskim zidarjem, ki so organizirani pri socialnih demokratih. Mej tem pa, ko mi domači zidarji ne dobimo dela, vkljub temu da smo pri socialnih demokratih organizirani, je v Trstu na stotine zidarjev — regnikolov, ki zavzemajo mesta, ki bi povsje pravici pripadala nam. Vprašam torej kake koristi imamo zapravo mi okoličanski zidarji če smo organizirani pri socialnih demokratih? Edina korist so flike, ki jih moramo plačevati, aile flike seveda ne donajajo koristi nam, ampak raznim krivim prerokom pri socialno demokratični organizaciji, ki žive od farbarije ubogega delavstva.

Železniški birokratizem. Iz Škedenja nam pišejo: Pred 20 leti so pričeli graditi železnico pod Škedenjem do Sv. Sobote. Od takrat pa do minulega meseca smo imeli vedno prost prehod čez železniški tir. Pred mesecem dni so pa napravili table s tako slovenščino, da človeka kar trga, ko čita to spakadranje ki prepoveduje prehod čez tir. Ker ni ta opomin nič zalegel, se je g. postajanačelnik Zelen spomnil na policijo in jo poklical na pomoč. Policija mu tudi tu gre prav dobro na roko; vsak večer, ko gremo delavci iz dela, stoj tam straža, ki nam zabranjujejo pot. Zato moramo napraviti velik ovinek, da pridemo v Škedenj. Za človeka ki dela 12 ur na dan, to ni nikak špas. Kdor pozna kraj, bo tudi umel to našo pritožbo, ter jezo, ki jo vžijemo radi te neupravičene prepovedi.

Nam se prehod zabranjujejo, opoludne ko premikajo železniške vozove, ter ko vozijo stroji gor in dol, pa se smejo otroci kljub veliki nevarnosti nemoteno sprehajati po železniškem tiru. Ako se nam odraslim zabranjuje prehod, ko niti ni vlaka na progi, bi se to moralo tembolj zabraniti otrokom, ravno v času, ko se dogaja toliko nesreč. Menda pa ima železniška uprava tistih sedem (ali še več) večinoma nemških juristov le za izdajanje takih neutemeljenih prepovedi. Ali morda za umevanje slovenščine? Gospodje, ako nočete iz naših delavskih src dnevnih kletvic na vaše brunne prepovedi, odstranite stražo, pa bo mir med nami. Proletarec.

Zavod Sv. Nikolaja v Trstu. „Slovenec“ se zopet zaletava v omenjeno poselsko zavetišče. Poleg drugih že dostikrat pogreth stvari mu očita tudi zadnji veselico, ki je bila združena s plesom. Ne ozira se pa na to, da je ples priredilo igalsko osebje Slov. del. izobraževalnega društva in ne zavod, katerega dolži, da napeljuje dekleta k zapravljanju težko prislužene denarja. Društvena prireditve se je končala že o pol devetih, na kar so se dekleta razšla po svojih službah, pleslo pa je le igalsko osebje. Dobro uvidimo, da se omenjeni dopisnik ne izpodbija toliko nad plesom, ker ta je tudi v ljubljanskem Unionu na dnevnem redu; omenjeni dopis služi le bolj za reklamo klerikalnemu „Marijinemu domu“. Vprašanje je le: kdo je dekletom več pobral zavod sv. Marte ali sv. Nikolaja? Ni morebiti sedanji Marijin dom sezidan iz krvavih žuljev in znojnih kapelj tržaških služkinj? Ni čuda, da pobožna dekleta začudeno gledajo galerijo ter se presenečeno vprašujejo: ali nam niso obetali lasinega doma in kapelo, pa so naredili gledališče z našim denarjem! Kar se pa tiče duhovnika, ga je odbor že opetovano prosil; ali cerkvena oblast tržaška je pokazala, da ji ni mar blagor deklet, hotela si je prilastiti le popolno gospodarsko oblast nad zavetiščem ali pa ga uničiti. Kljub njihovu ruvanju pa obstoja zavod še danes, kar je najboljši dokaz, da je tudi njegova podlaga dobra. Sicer pa vemo, da tudi pri sv. Marti ni

vse gladko in popolno, saj stanujejo celo njene lastne članice po drugih zavetiščih.

Poleg tega da tudi mestna policija lahko izpričevalo, kako se vodi zavod sv. Nikolaja in kako se godi po drugih zavodih, ki ne nosijo firme „liberalnih dam“. Kakor so hoteli klerikalci uničiti Društvo sv. CM, Sokola in dr., tako so tudi vsak trenotek pripravljani, da bi podrl ta poselski zavod. Saj jim da že nedolžna enkratna veselica priliko, da očitajo zavodu pohujšanje in navajanje k zapravljanju. Ali kljub njihovu podlemu odgovarjanju uživa zavod vedno večje simpatije pri posameznikih in oblastih. Število služkinj pa, ki jim je zavod namenjen, se množi od leta do leta, saj vidi jo, da dobe tam nesebično oskrbo in pomoč. Vse to daje lahko zavodu upanje, da bo trezna slovenska javnost s svojimi nadaljnjimi podporami skrbela za to, da se ne bodo izpolnile škodoželjne nade onih nasprotnikov, ki komaj čakajo, kdaj bi vrgli zadnji kamen na zavodove razvaline.

S—a. Po „Slov. Narodu“.

Socialno demokratični terorizem. **Štrajk pri Martelancu.** Včeraj zjutraj se je pričelo pri trdkih Martelanc — na stavbi Ciril Metodove šole pri Sv. Jakobu silno kreganje med delavstvom. Prejšnji dan (v torek) so napadali člana NDO in grozili, da ga vržejo skozi okno, ako se ne vpiše v njihovo organizacijo. Ko pa član NDO včeraj zjutraj dosepeši na delo ni imel knjižnice socialno demokratične organizacije, so socialni demokratje zapustili delo. Ker so socialni demokratje grozili vsled strahu, tudi član NDO ni mogel delati. — Socialni demokratje so stali namreč okoli stavbe in bili pripravljeni na napad — saj to je njihovo delo, ki ga morejo izvršiti. Imajo pač tako nalogo. Omenjeni član NDO se je podal v NDO in strokovni tajnik je ukrenil potrebno, da je prišla vsa zadeva na zapisnik, ter mu ukazal, da naj ob 2 popoldne, ko prične delo gre delati. Ob 2 popoldne se je podal strokovni tajnik s preganjanim delavcem na stavbo. Socialni demokratje so bili že zopet na delu — stavka je trajala samo pol dneva — a člana NDO niso pustili delati. Naj omenimo pri tem še, da se je iz stavbe vsul pred strokovnega tajnika cel škarf malte. Na lice mesta došla policija se je o vsem prepričala. Aretiranih je bilo pet socialnih demokratov — najhujših hujšakev, ki delavstvo že od nekdaj hujšajo proti članom NDO. Aretirani so bili glavni krivci, zaupniki socialno demokratične organizacije — seveda zato, ker so hoteli po vsej sili, da član NDO pristopi k socialnim demokratom. Delavec, ki se ga tako preganja, je skoraj obupan; iti ima na vojaške vaje, ima ženo in otroke! Sedaj mu pa socialni demokratje ne puste delati. Po zimi je bil bolan in ni mogel ničesar pristlužiti.

Pred komisarjem je dejal, da nima ničesar in da se ne more preživljati. Rekel je, če ni postavbe, da se vse to hujškanje ukroti, če ne dobi on dela, da gre krast. Ali to ni bridko?

In še na Ciril Metodovi stavbi se mora kaj takega pripetiti. Krivo je temu, da delovodja trdke Martelanc sprejema rajše breznarodne socialno demokratične hujšake ali pa celo regnikole, nego pa narodne zidarje.

V Gorico! Dne 14. julija priredi NDO s posebnim vlakom izlet v Gorico. Odhod iz Trsta južni kolodvor: 8:30 zjutraj. Prihod v Gorico: ob 10 popoldne. V Gorici obhod po mestu z godbo NDO in društveno zastavo.

Nato velik manifestacijski shod. Popoldne ob 4 velika ljudska veselica. Odhod iz Gorice: ob 11 predpolnoč. Prihod v Trst: ob 12:30 popoldne. Vožnja znižana; tja in nazaj K 2:30 za osebo.

Vstopnina k veselici za izletnike samo 20 vin.

Kanibali v tržaški mestni bolnišnici. Poročajo nam: V torek predpolno se pred tržaško mestno bolnišnico pripeljali bolnika na vozu. Bolnik je bil iz Mun v Podgradski občini in je imel vse potrebne dokumente. Ali ti dokumenti so bili slovenski in zato bolnika niso hoteli sprejeti v bolnišnico. Ni pomagalo, da je mož zatrljal, da je posestnik in da bo plačal: uslužbenec mestne bolnišnice so mu odgovorjali: „La vada in ščavarja“.

Dvomimo zelo, da bi tako kanibalsko postopanje fanatiziranih uslužbencev mestne bolnišnice odgovarjalo intencijam novega ravnatelja dr. Gattorne in zato mu nujno priporočamo, naj že vendar enkrat zabiča svojim podrejenim uslužbencem, da nismo v — Centralni Afriki!

Socialističen terorizem na državnem kolodvoru. Iz krogov državnih železničarjev na državnem kolodvoru nam poročajo, da so začeli nekateri rdeči koparjoni na tem kolodvoru uganjati propagando za svoje ideje na način, ki precej diši po — terorizmu. Nočemo za danes z nobenimi imeni na dan, opozarjamo pa te te ober-sodruge, naj bodo — pametni!

Godba NDO (oddelek) bo svirala v nedeljo dne 7. julija pri tomboli v Devinu. Drugi oddelek iste godbe bo isti dan svi-

ral v Boljuncu pri veselici, ki jo prirede združena prevska društva v Bregu v korist CM družbe.

Sramotno izkoriščanje poštnih slug — V Barkovljah imamo dva pismonoša-trpina, ki sta tako izkoriščana, kakor sužnji za časa tiaka in dnine. Delati morata 10 ur na dan za K 48— oziroma 12 ur na dan za K 63— na mesec. Kako naj s tem preživljata sebe in svojo družino, saj morata stradati ona in njihovi otroci. In kako naporna je njihova služba, in zraven velika odgovornost. Po največji vročini hoditi okoli, oddajati denar in druge vrednostne pošiljke in — lačna. Kolikokrat je pokojni pismonoša, ki je pred kratkim umrl, tožil, da komaj stoji po konci, ker da mora delati 12 ur na dan tako naporno službo, in da ima tako slabo hrano, in še to pomankljivo. Tako je umrl oče družine, ki je pustil življenje zaradi pošte, samo zato, da se je mogel kak mogotec pri direktorji pobahati, da on zna prisiliti ljudi, da mu delajo za tako plačo, in jih tako izmogoval.

Zraven tega pa občutimo tudi mi davkoplačevalci občutno škodo, ker ne dobimo pisem in drugih pošiljk o pravem času. Barkovlje so tako obsežne, da bi mogli že pred davnim biti štirje pismonoši. Od teh dveh izsira danih trpinov, ki vršita sedaj službo pismonošev, seveda ne more nihče več zahtevati.

Apeliramo na naše gg. poslance, da preskrbijo za pošto službo v Barkovljah še dva človeka, da bo tako omogočena redna služba dostavljanja, kar imamo mi davkoplačevalci pravico zahtevati. Tistega lesenega birokrata pa, ki za tako plačilo, kakor jo imajo sedanji pismonoši v Barkovljah nalaga toliko ur službe na dan, naj kar naženejo — v pokoj.

Davkoplačevalci.

Otroška veselica na Vrdelci. Otroški vrtec na Vrdelci je priredil minulo nedeljo veselico, ki je v vsakem oziru prav lepo izpala. Pred vsem gre zahvala na vsej prireditvi naši blagi učiteljici Tončki Čarga, ki si je največ prizadevala za prireditev te veselice in o kateri se mora reči, da se zelo veliko trudi za našo nedolžno dečo, kateri je res prava mati. Pa tudi našim malčkom gre vsa čast, ker so igrali in peli tako, da jih je bilo kar veselje gledati. Tudi odrasle otroke treba pohvaliti, da so tako dobro igrali igro „Prijatelj“. — Pa še na nekaj ne smemo pozabiti: na matere naših malčkov, ki so pokazale, kako znajo ceniti zasluge učiteljice, s tem, da so ji med predstavo poklonile v dar njeno sliko v povečani obliki. Bil je to res prav ganljiv prizor, ki je bil vsem navzočim v največje zadoščenje, a najbolj gotovo gospici Čarga, ki je imela v tem viden dokaz, kako znajo matere ceniti njeno delo.

Dve slavnosti v korist CMD se bodo vršili prihodnjo nedeljo, dne 7. t. m. in sicer ena v Boljuncu in druga v Sežani. Kdor je v zadregi in ne ve, kam bi se obrnil, naj vleče slamco, ali pa naj šteje gumbce. Mi smo prepričani, da se bo na obeh veselicih kar trlo ljudstva.

Družbi sv. Cirila in Metoda poslanih — ime nečistiljo — iz Ljubna 6 K 87 st., nabranih v veseli družbi v Radmirju pri „Pošti“. Gdč. Tilka Fünk, učiteljica v St. Petru na M. s., je poslala 5 K, ki jih je nabrala na gostiji narodnega para Pepce Mešiček in Jurija Vrečko. V Sodražici se je predstavljala otroška igra „Čista vest“ dne 23. junija; denarni uspeh za Družbo 43 K 66 st. Pri „Slavčevi“ veselici na Gradu dne 23. junija se je nabralo v družbene nabiralnice 7 K 21 st. Anton Aškerčev „kamen“ je plačan, kar se je nabralo več, kot 200 K, vključilo se je kot dar. G. Ant. Perčuh, živinozdravnik v Braslovčah, je poslal 10 K mesto venca na krsto tovariša živinozdravnika pok. g. Jos. Zupančiča v Žalcu. G. poštar Alb. Lichtenegger v Braslovčah se ni mogel udeležiti pogreba umrlega prijatelja Ant. Hribnika, učitelja v Cresnevcih pri Slov. Bistrici zato je poslal Družbi 5 K. Hvala!

Ciril Metodova družba je imela leta 1911. brez volil in prehodnih zneskov za 45 891 K 74 st. manj dohodkov, kakor leta 1910.

Opozarja se na to dejstvo vse podružnice, pa tudi vse Ciril Metodove prijatelje. Družba je priložila s posebnim oklicem „Slovenskemu Braniku“ št. 7. — svojo pošto položnico. Naj nobeden naročnik, ki dobi list v roke, ne zavrže položnice, ampak dopiše družbi po možnosti kak prispevek. Vsak, tudi „mal dar, domu na oltar“!

Charleyeva teta. V nedeljo dne 7. t. m. ob 5 pop. vprizori v dvorani Narodnega doma v Barkovljah „Dramatični odsek“ „Slov. delav. izobraž. društva“ za Trst in Primorje v Trstu Charleyevo teto burko v 3 dejanjih v prid podružnice sv. CM v Barkovljah. Po igri ples do polnoči, pri katerem bo sviral rojanski šramel oktet, ki bo sviral tudi med igro. Na obilno udeležbo vabi uljudno odbor.

„Slovenski ilustrovani Tednik“ priobčuje slike in opise o aktualnih dogodkih, znamenitih osebah in krajih ter tudi po-vesti, humoreske, smešnice itd. Priobčuje tudi roman „V burji in viharju“, ki je naj-znamenitejši roman iz jugoslov. zgodovine. Z julijem pa začne priobčevati veleza-nimivi nov roman iz arabskih časov „V službi kalifa“.

Priporočamo vsem, da si naroče „Slovenski ilustrovani Tednik“, ki je edini slovenski list te vrste.

NAROČBE za oglaševanje naslovite na „Inseratni oddelček Edinosti“, ako želite, da bodo oglašili takoj izvršeni v našem listu.

Tržaška mala kronika.

Umrl za dobljenimi ranami je oni Anton Valentič, o katerem smo poročali včeraj, da je ponesrečil v čistilnici riža. Tudi drugi ponesrečenec Angelo Vargara se nahaja v zelo nevarnem položaju.

Loterijske številke, izžrebane dne 3. julija:

Praga 7 6 9 71 11
Lvov 62 33 42 64 83

Koledar in vreme. — Danes: Urh.

— Jutri: Ciril in Metod.

Temperatura včeraj ob 12. opoldne + 26° C°.

Vremenska napoved za Primorsko: Lepo.

Porotno sodišče.

Radi umora svakinje. Obsojen na smrt

Pri otvoritvi včerajšnje razprave proti Petru Pavanu radi zločina umora, je branitelj dr. Grossich pred vsem predlagal, naj se uvede potrebne poizvedbe, na podlagi katerih bo možno določiti, da pokojna ni bila tak angel, kakor bi to hotelo dokazati državno pravdnstvo, marveč da je bila jezična in razburjivega temperameta. Branitelj je povdarjal še posebno, da je neka priča povedala, da je obtoženec sin rekel: „Papa se je vrnil iz Amerike malo nor, teta pa ga je napravila čisto norega“. Poleg tega predlaga branitelj, da se poišče kazenske bilješke pokojne iz katerih je razvidno, da je bila pokojna obsojena zaradi žaljenja časti.

Državni pravdnik se je protivil predlogu branitelja, češ, da proces ni naperjen proti pokojni, marveč proti onemu, ki jo je ubil. Sodni dvor je predlog branitelja odklonil.

Ko so se prebrali razni spisi, se je sodni dvor umaknil ter sestavil vprašanja, ki se nanašajo:

prvo glavno vprašanje: na umor;
prvo eventualno vprašanje: za slučaj zanikanja glavnega vprašanja: na uboj;
prvo dopolnilno vprašanje, v slučaju potrditve prvega eventualnega vprašanja: če je obtoženec z ubito vezan po vzeih posebnih dolžnostih;
drugo eventualno vprašanje, za slučaj potrditve prvega glavnega vprašanja: če je obtoženec storil čin v hipu zmedenosti duha;
drugo glavno vprašanje: če je obtoženec kriv, da je nekega dne rekel pokojni Angeli Pallaga: „S temi tremi prsti ti iztrgam jezik iz ust. Moraš umreti ob mojih rok“ (javno nasilstvo).

Branitelj je predlagal še tretje dopolnilno vprašanje glede neodoljive sile, čemur se je pa državni pravdnik protivil. Sodni dvor je ta predlog odklonil.

Ko je končal državni pravdnik, je zahteval besedo obtoženec.

Predsednik: Kaj želite?

Obtoženec: Hotel bi reči samo dve besedi, da se čudim, ker so profesorji rekli, na nitem nor, ker imam možgane v redu. A predno so rekli take stvari, bi mi bili morali operirati glavo.

Predsednik je obtoženca ustavil, češ, da naj prepusti to branitelju, kateremu podaje besedo.

Branitelj je dokazoval, da je obtoženec poštenjak, a uzc poštenjaka. Svoj čin je storil v stanju, ko je prišel iz duševnega ravnotežja, kar se more dogoditi vsakemu človeku. Zato zahteva od porotnikov, naj izrečejo oprostilni pravorek.

Bila je 120 popoldne, ko so se porotniki — potem ko je bil predsednik višjesodni svetnik dr. Andrič podal obširen reasumé — umaknili v posvetovalnico. Vrnili so se že po 20 minutah ter potrdili vprašanje glede umora z 10 proti 2 glasovom, zanikali zmedenost duha z 8 proti 4 glasovom in zanikali drugo glavno vprašanje (javno nasilstvo) z vsemi 12 glasovi.

Na podlagi tega pravoreka je sodni dvor obtoženca obsodil v smrt na vešaloh. Ko je predsednik čital razsodbo je bil bled in razburjen. Tresel se mu je glas in tresla se mu je v rokah razsodba, katero je čital.

Obtoženec je bil bled.

Branitelj je prijavil pritožbo ničnosti.

V tem zasedanju se vrši samo še ena porotna razprava in sicer proti G. Basso, F. Gasparu, A. Ranzato in E. Nani-ju, radi ponarejanja denarja, a še ni določeno, če se bo ta razprava vršila v petek, ali ponedeljek.

Društvene vesti.

Šentjakobska podružnica CMD ima danes, v četrtek 4. t. m. ob 8 zvečer, v prostorih „Jadrana“ zelo važno odborovo sejo.

Z ozirom na važnost predmeta se prosi, da se iste prav gotovo vsi udeležijo.

Pevsko društvo „Gaj“ v Banah priredi svojo veliko vrtno veselico 1. septembra t. l. in ne dne 25. avgusta, kakor je bilo objavljeno. Tem potom prosimo, da ne

ZAHVALA.

Za vsestransko izkazano sočutje povodom prebitke izgube našega nad vse ljubljene sina, brata, svaka in strica

Ivana Adamič

c. kr. finančnega nadstražnika

izrekamo tem potom svojo iskreno zahvalo c. kr. finančnemu svetniku Pederzoli-ju, finančnemu svetniku Weiss pl. Velden, vsem c. kr. nadkomisarjem in komisarjem finančne straže ter vsem njegovim kolegom, ki so mu blagovolili izkazati zadnjo čast s tem, da so se udeležili pogreba.

Dalje izrekamo posebno zahvalo njegovemu prijatelju Maverju in drugim, ki so se udeležili pogreba. — Naša najsrčnejša zahvala vsem za darovane prekrasne vence.

Zahvaljujemo se tudi društvu „Sokol“ in ostalemu občinstvu v Škrbini, ki je tako mnogobrojno izkazalo pokojniku zadnjo čast.

Ob tej priliki se tudi toplo zahvaljujemo vsem onim, ki so pripomogli v času nesreče in posebno pa mimoidočim gospodom, ki so prepeljali pokojnika z avtomobilom v tržaško bolnišnico.

ŠKRIBINA, dne 3. julija 1912.

Družine Adamič, Pertot, Škrli in Čotar.

Dr. Pečnik

Trst, via S. Caterina šte. 1

Zdravnik za notranje (splošne) bolezni: 8—9 & 2—3 in špecialist za kožne in — vodne (spolne) bolezni: 11 1/2 — 1.

Kron 6200!!

AUTOMOBILI FORD 1911

Največja tovarna sveta. izdelovanje letno 40.000 voz. edinega tipa CHASSIS 20 HP šest raznih tipov kočij. Kočija „FORD“ je najpopolnejša, najhitrejša in najekonomičnejša. Kaj jih obtoji. — GENERALNI ZASTOPNIK

ANTON SKERL. TRST

Piazza Goldoni 10—11, Tel. 1734

Velika centralna garaža, ulica del Suohi 15, vogel ulica Boschetto. TELEFON 2247. — STOCK PNEUM GOODRICH (amerikanaka). **Automobili na posode po zmerani ceni.** Travstvo in vzdrževanje avtomobilov. — — — Solidna postroča

Ivan Scociai, Trst

ulica Giulia šte. 5.

Zrgovina manufakturnega blaga in drobnarij, svilenine, baržuna. Perilo izgotovljeno in po meri. Vsakovrstne druge obleke za ženske po meri. Cene, d. se ni bati konkurence.

Zdravljenje krvi!

Čaj „Tisočeri evet“ (Millefort)

Čisti kri ter je izvrstno sredstvo proti onim slučajem, če peče v želodcu, kakor proti slabemu prebavljanju in hemoroidam. — J eden omot za zdravljenje stane 1 K ter se dobiva v odlikovani lekarni

PRAXMARER - „AI DUE MORI“

Trst (mestna blša) — Telef. 377. Poštne pošiljke se izvršujejo takoj in franko ako se dopolnjekron 1-10.

Voditelj filialke

za tvornice, ki se na novo ustanovi, **se išče.**

Letni dohodek ob dani sposobnosti okrog 15.000 K. Strokovnega znanja ni treba, ker se gre za izvežbanje od početka. Samo solventni gospodje, ki imajo gotovega kapitala okrog 3-5000 K naj pošljejo natančne ponudbe z navedbo starosti na Rud. Moase, Dunaj I. Seilerstätte 2 pod šifro „W. M. 8224“.

JOSIP STANTIČ, Trst, Piazza Rosario

odlikovan z zlato kolajno in križem na svetovni razstavi v Rimu

ZALAGATELJ ČEVILJEV c. kr. finančne straže za Trst, Koper in Pulo, c. kr. varnostne straže za Trst, okolico, Pulo in Gorico, skladišča c. kr. glavnega carinskega urada in drugih skladišč.

Priporoča cenjenemu občinstvu

svojo veliko in dobro poznano tovarno in trgovino čevljev za moške, ženske in otroke.

Podpisani naznanja, da je poveril, vsled smrti pok. Aleksandra Rupnick-a, zastopstvo svojega mlina za Trst in okolico, Kras in Istro tvrdki

M. Truden v Trstu

Riva Grumula šte. 12.

Valjčni mlin Vinko Majdič - Kranj.

KRANJ, 27. junija 1912.

Podpisana tvrdka javlja, da je prevzela zastopstvo in glavno zalogo valjčnega mlina Vinko Majdič v Kranju.

M. TRUDEN - TRST

Riva Grumula šte. 12. — Tel. 231.

TRST, 27. junija 1912.

Brzjavi: Truden - Trst.

bi druga narodna društva omenjenega dne prirejala veselice. Ker obeta da bo letos program obširnejši in zanimivejši nego lanski prvi nastop, se nadejamo, da nas prijatelji iz mesta, ter iz spodnje in zgornje okolice in bližnjih krajev omenjenega dne obiščejo kar v največjem številu. Saj bo navlašč za to prirejen pravi dičen in zeleni bujni gaj z gosto obraščnim mlajem.

Gostovala bodeta oni dan pri nas Vidmar in Hribar.

Nar. del. organizacija.

— Pekovski pomočniki! Ako niste slepi, morate opaziti kako nepravilno, inžga nas Slovence naravnost žaljivo se postopa v tokozvani „mednarodni“ socijalno demokratski organizaciji pekovskih delavcev. Slovenski jezik se tam zapostavlja na vseh koncih in krajih; slovenskega delavca se preziva povsod. Ravno pred par dnevi so ti „internacionalci“ razposilili vabila za shod v italijanskem jeziku — samo na koncu vabila je tiskanih par črk v slovenskem jeziku to pa zato, da bi ložje pridobili slovenske pekovske pomočnike. To je nesramnost. Pekovski pomočniki so po večini slovenske narodnosti in je zato pravi škandal, da stranka, ki je začela v zadnjem času razglašati „saj nismo Turki, saj smo Slovenci“, tako zapostavlja in žali slovensko narodnost. Na shodih se govori samo v italijanskem jeziku; bogvari izpregovoriti par slovenskih besed. Sami renegati so na čelu socijalno demokratske organizacije pekovskih pomočnikov.

Tam zato ni prostora za narodnega pekovskega pomočnika, ki ljubi svoj jezik. Tam sploh ne bi smelo biti prostora za nobenega delavca, ki so mu mar lastne koristi, ker ne delajo v pravem socijalističnem, smislu, ampak je njihovo postopanje naravnost protidelavsko. Delavstvo se tam odira in z nekorektnostjo spravlja v še večjo nesrečo. Vse to premislite, slov. pekovski pomočniki, in pridete gotovo do zaključka, da se je treba organizirati v pravi delavski organizaciji — v NDO. Odločite se!

— Za izlet v Gorico vlada povsod velikansko zanimanje. Kakor se sliši pojde ta dan v Gorico velikanska množica slovenskega naroda. Posebno delavstvo se za ta izlet zelo zanima. Saj nas sprejmejo v Gorici vendar sotrpini — goriški delavci, člani tamkajšnje podružnice NDO.

Kdor se želi izleta udeležiti naj se zgleda v uradu NDO. Vožnja tja in nazaj K 2-30.

Vstopnica k veselici v Gorici 20 vin.

— Skupina „Mestna plinarna“. — V soboto ob 6 zvečer sestanek v društvenih prostorih, ul. sv. Marka 19.

— Pripravljali odbor skupine „Sv. Marko“ vabi na sestanek, ki bo v soboto ob 4 pop. v društvenih prostorih ul. sv. Marka 19.

— Ženska skupina naznanja, da se občni zbor na željo članic prenese na poznejši čas. Kdaj da se vrši, objavimo pravočasno v „Edinosti“.

— Odborniki vseh skupin so vabljani na sestanek, ki se vrši jutri ob 7 zvečer v v društvenih prostorih NDO ul. sv. Franciška št. 2. — Dnevni red: „Izlet v Gorico“.

— Z ozirom na važnost predmeta je upati obilne udeležbe.

— Zidari! Naznanite najmanjšo krivico, ki se vam pripeti na delu vodstvu NDO ul. sv. Franciška št. 2.

— Narodna delavska organizacija slavi dne 1. septembra 5 letnico svojega obstoja. Vspored objavimo. Narodna društva naj se blagovolijo na to ozirati.

— Skupina NDO „Plavži“ v Šklednju sklicuje za soboto, 6. julija 1912 ob 7 zvečer javen shod v „Gospodarskem društvu“ v Šklednju.

Tovariši, delavci! Ta shod je za vas velike važnosti. Zato se ga udeležite v obilnem številu.

— Skupina NDO „Plavži“ v Šklednju naznanja, da priredi dne 11. avgusta veselico. Ta dan obiščejo škledensko delavstvo tudi tržaški delavci pod okriljem NDO. Nato opozarjamo vsa narodna društva.

Vesti iz Goriške.

Bralno in pevsko društvo „Ladija“ v Devinu priredi v nedeljo dne 7. julija t. l. na obširnem vrtu g. Mir. Plesa v Devinu, tombolo s plesom, pri katerem bo sviral vrta godba NDO iz Trsta. Srečke se bodo razprodajale na dan tombole na različnih mestih v Devinu. Zvečer se bodo zažigali umetni ognji.

Razne vesti.

Vlak ki se je zgubil v predoru. Zdi se človeku kakor dovtil iz Simplicissima, to kar se je v noči od torka na sredo pripetilo v Litomericah, na severozahodni železnici. Ko se je namreč peljal brzovlak števil. 8 o polnoči skozi predor, ki se nahaja med postajališčem Litomerice mesto in kolodvorom, se je utrgal prvi voz od lokomotive in žnjim ves vlak. Strojvodja ni zapazil o tem ničesar, ter je vozil s samo lokomotivo dalje, medtem ko je vlak ostal v predoru. Šele ko je zapeljal stroj v postajo Polepp, je tamonjši uradnik zapazil, da vlaka ni, ter je hitro ustavil stroj. Poklicali so postajnega načelnika, ki se je peljal počasi z strojem

nazaj, da bi našel izgubljeni vlak, katerega so slednjič tudi srečno dobili v predoru, ter so po 1 urni zamudi srečno dospeli na Dunaj.

Kakor se zdi človeku vsa stvar precej smešna, bi vendar bila lahko postala zelo resna, kajti za tem brzovlakom je privozil tovorni vlak iz Cernazeke, ker se je iz Litomeric zadržal odhod brzovlaka. K sreči pa se je dalo doseči, da so vlak mogli ustaviti ker je oboje običajnega vlaka še pravočasno javilo nezgodo na postajo Cernozek. Kaka grozna nesreča bi se bila lahko pripetila, če bi bil tovorni vlak trčil skupaj z izgubljenimi vozovi. Vlada splošno začudenje, kako je bilo mogoče, da nista ne strojvodja in ne kurjač zapazila, da se jima je vlak izgubil; vendar pa kakor to razlagajo veččaki, to ni tako čudno. Ko se je vlak pretrgal, je namreč stopila v funkcijo avtomatična zavora. Kolesa tenderja so se ustavila, in tako se je vlekel tender dalje enaka kakor vlak sam. In ker je bil tender napolnjen s premogom in vodo je bil pritisk zavore skoro tako velik, kakor teža celega vlaka. Stroj torej težko, da bi bil tekel mnogo hitreje, kvečjemu, da je porabil manj pare. Ker je bila poleg tega še noč, se da nekako pojasniti, da nista niti strojvodja niti kurjač ničesar opazila. Nerazumljivo pa je, da službujoči uradnik v Litomericah ni ničesar opazil in je tudi vlak zabil.

Knjige za c. kr. trgovsko akademijo v Trstu so na prodaj po nizki ceni. Via Luigi Galvani 1, pritičje (nasl. ljudskim vrtom). 1255

Soba v pritičju, na novo opravljena, za enega gospoda pri slovenski družini, se odda takoj. Via Tigor 5, pri vratarju.

Meblirana soba se odda za 15. julija. Ulica Miramar št. 11, pritičje. 1404

Na prodaj je hiša z vrtom. V hiši 4 prostori, vodovod, klet. Cena 11000 kron. Vpraša se S. M. M. spodnja 335. 1415

Soba meblirana za eno ali dve osebi se odda v rajem. — Scorcio S. Pietro 24, I. 5. 1416

Ženitbena ponudba. Gospodična prijetne zunanjosti srednje starosti, izobražena, Slovenka, izurjena v gospodinjstvu, obvladuje popolnoma nemščino, ima lepo urejeno, večje stanovanje, so želi seznaniti z gospodom (uradnikom) tudi če je vdovec z otrokom v svrhu ženitve. Diskretnost z jamčens. Resne ponudbe pod „Danica 28“ poštnoležje, glavna pošta Trst. 1417

Anton Krušič, krojaški mojster v Gorici, tekalnišče Frana Josipa št. 36. Izdeluje obleke po meri v vsakem kroju. Sprejema tudi naročila izven Gorice. Pri naročilu zadostuje prava mera. V zalogi ima raznovrstno blago ter razpošilja vzorce na ogled. Cene zmernе.

Celo posrestvo z lepim razgledom se preda v Šklednju 510. 1395

Redka prilika. Radi uničenja zakona prodam pohištvo za zakonsko sobo, nalašč urejeno, kompletno z namorji in zrcali moderno, elegantno, trpežno, po zelo ugodni ceni. Kerbler, Molino a vento 7. 1368

Knjigovoznica ANTON REPENŠEK je edina slovenska knjigovoznica v Trstu, ulica Cecilia št. 9. — Izdeluje vse knjigovozne priprave in fina dela točno in po konkurenčnih cenah. 1716

Morana, priporočano sredstvo za uničenje sten. Zaloga: ulica Stadion št. 10. Naročila: Ferriera Trst 37, - Skrinjar. 480

Skladišče žagovine (Segadurec) za ribanj posipanje po mokroti, snaženje javni lokalov itd. ima edino AUGUST KOM. PARA, Trst, ul. Fonderia št. 5. Prodaje se na drobno. Postrežba na dom. in debelo. —

ALEKS. FRANC MAYER - TRST
žgalnica kave
TELEFON 1743.

Najbo jsi vtr za dobivanje pečene kave

Hans Scheidler
zobotehnik

bišči: prvi zobotehnik Dr. Ferdinanda Tanzer
Sprejema od 9—1 in od 3—6. 571
Trst, Piazza C. Goldoni št. II

Slovenska šivilja
se priporoča cenj. občinstvu.
Ljuboslava Baučer
Trst, ul. Istituto št. 13, Trst pritičje.

Kupi se dnevno
300 litrov
steriliziranega in v nizki temperaturi ohlajenega
mleka.

Ponudbe pod „Velemlakarna“ na Inzeratni oddelek Edinosti.

CROATIA

ZAVAROVALNA ZADRUGA V ZAGREBU.
Edini domači zavarovalni zavod.

Ustanovljena leta 1884

Centrala: Zagreb, v lastni hiši, vogal Marovske in Preradovićeve ulice. Glavna zastopstva: Ljubljana, Novisad, Osijek, Reka, Sarajevo.

Podružnica: v Trstu, Via del Lavatoio št. I. II. nad.

— Telefon 25-94 —

Ta zadruga prevzema pod ugodnimi pogoji sledeča zavarovanja:

1) Na življenje

- 1) Zavarovanje glavnice za slučaj doživljenja in smrti,
- 2) Zavarovanje dote.
- 3) Zavarovanje življenjske rente.

2) Proti škodi po požaru

- 1) Zavarovanje zgradb (hiš, gospodarskih zgradb in tovarnen,
- 2) Zavarovanje premičnin (pohištva, prodajalniškega blaga gospodarskih strojev, blaga itd.
- 3) Zavarovanje poljskih pridelkov (žita, sena itd.)

3) Zavarovanje steklenih šip.

Zadružno imetje v vseh delih znaša K 2.713.674-13
Od tega temeljna glavnica K 800.000.—
Letni dohodek premije s pristojbinami K 1.363.040-89
Izplačane škode K 4.970.238-48

Sposobni posredovalci in akviziterji se sprejmejo pod ugodnimi pogoji.

Natančnejše informacije daje Podružnica „Croatia“ Trst, Via del Lavatoio št. I. II. n. in glavno zastopstvo „Croatia“ v Ljubljani (Tvrda Kmet in Slivar)

Uživajte življenje!

A človek ne živi le od jedi in pijače, temveč potrebuje tudi duševne hrane; naročite si torej „Slovenski Ilustrovani Tednik“, ki je jako zanimiv, zabaven in poučen časopis s slikami, a stane le 2 K za četrt leta.

Hans Schmidt
zobotehnik

TELEFON TRST
št. 1085. ul. della Zonta št. 7. I. 1925

Gramofoni
„Helvetia“

Trst, ul. Barriera vecchia 19

Došle so sijajne, slovenske in hrvatske plošče. Novost! Premier 30 cm, K 4-50. Neprekosljivi gramofoni z zelo močnim glasom z jamstvom, kože, trobila stroji, ročaji.

UMETNI ZOBJE
Plombiranje zobov

Izdiranje zobov brez

= vsake bolečine =

Dr. J. Čermák V. Tuscher

zobozdravnik konces. zobni tehnik

TRST

ulica della Caserma št. 13, II. n.

Vek. Petrovčič

čevljarski mojster
Trst, ul. Barr. vecchia 40
Zaloga izdelanih domačih čevljev.
Sprejemajo se naročila po meri.

GOSTILNA N. D. O.

v Trstu, ulica Carradori št. 18
ki jo sedaj vodi g. HINKO KOSIČ, se dobi vedno sveže pivo, prve vrste vino - teran, gorka in mrzla jedila ob vsakem času.
Na razpolago več sob za prenočišče po nizkih cenah. — Priporoča se za obilen obisk.

Krojačnica in zaloga
narejenih oblek

ALL' OPERAIO TRIESTINO

v Trstu

ul. Sette fontane 2, vogal Barriera.

Sprejemajo se naročila po meri po ugodnih cenah.

R. Gasperini, Trst

Telefon št. 1974 SPEDITER Via Economo št. 10

Prevozno podjetje

Sprejme razvažanje kakršnegakoli blaga iz mitne, dostavljanje na dom. POŠILJATVE, POTEGA KOVČEVOV. NAJDOGOVORNEJŠE CENE.

Zastopstvo tvrde „CEMENT“

Tovarna cementa „PORTLAND“ v Spiljetu. PRODAJA NA DROBNO. CENE BREZ KONKURENCE.